

VAKVERENIGING
BRANDWEER
VRIJWILLIGERS

PASSIE MET EEN GOUDEN RAND

Raden aan zet: oppoetsen in duurzaamheid

COLOFON

De Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV) kent een drietal doelstellingen.

1. Bijdragen aan ontwikkeling van het vak van Brandweer Vrijwilliger.
2. Behoud vrijwilligerschap als onmisbare vorm van burgerbetrokkenheid.
3. Belangenbehartiging bij rechtspositie en arbeidsvoorwaarden.

Gemeenteraden worden in 2010 opnieuw gekozen door burgers. Van groot belang lijkt het om vrijwilligheid als thema, net als in de Regeerakkoord, tot een belangrijk verkiezingsthema te maken. Het regeerakkoord begint in de pijler van de sociale samenhang met de volgende zinsnede:

"De kracht en kwaliteit van de samenleving worden bepaald door onderlinge betrokkenheid. Betrokkenheid begint met meedoen. In een betaalde baan, in het vrijwilligerswerk, in de zorg voor anderen".

Mooier kunnen wij het niet formuleren. Nu zijn in aansluiting hierop de gemeenten zelf aan zet. Daarom hebben wij als Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers een paragraaf voor de verkiezingsprogramma 's opgesteld.

Hiermee beoogt het bestuur van de VBV een substantiële bijdrage te leveren aan onze 2de verenigingspijler namelijk het behoud van het vrijwilligersschap als bijzondere vorm van burgerbetrokkenheid. En daarmee aan het snel, adequaat en veilig repressief optreden van de ca. 22.000 Brandweer Vrijwilligers bij brand en hulpverlening.

Bij de samenstelling van deze publicatie is de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht. Aan eventuele onjuiste vermeldingen kunnen geen rechten worden verleend.

Leusden, 15 september 2009.
Het Dagelijks Bestuur VBV.

Vormgeving :	Imotiv Communicatie
Redactie :	Bestuur VBV
Foto's :	Vrijwillige Brandweer 's Heer Arendskerke: een brand in een woning en Marlies de Jonge, Brandweer Vrijwilliger, in actie bij de redding van een pony
Drukwerk :	Olbo - thuis in alle media, Hardenberg
Bezoekadres :	Larikslaan 1, 3833 AM Leusden
Postadres :	Postbus 290, 3830 AG Leusden
E-mailadres :	info@brandweervrijwilligers.nl
Website :	www.brandweervrijwilligers.nl

© Copyright 2009 Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV). Alle intellectuele eigendomsrechten op dit document komen uitsluitend toe aan Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV). Behoudens de in of krachtens de Auteurswet 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets van dit document worden verveelvoudigd of openbaargemaakt zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV).

INHOUDSOPGAVE

Colofon	2
Inhoudsopgave	3
Voorwoord.....	4
Samenvatting en speerpunten.....	7
Leeswijzer	9
Brandweer in verkiezingsprogramma gemeenten 2010-2014.....	11
5 Belangrijke landelijke trends lokale noodhulp.....	15
Trend 1 Uittocht Brandweer Vrijwilligers	15
Trend 2 Daling aantal brandweerkazernes	17
Trend 3 Oplopende opkomsttijden	19
Trend 4 Stijging kosten brandweezorg	21
Trend 5 Bereikte belasting	23
Tot slot	23

Bijlagen

- 'Investeer in de kracht van vrijwillige hulpverleners', artikel Alert, juni/augustus 2009
- Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers: 'oppoetsen dat goud', artikel Magazine Nationale Veiligheid en Crisisbeheersing, december 2008

VOORWOORD

Sociale samenhang (cohesie) binnen buurten, wijken, landelijke gebieden, dorpskernen en steden is een factor van grote maatschappelijke betekenis. Lokale leefbaarheid en veiligheid vinden hierin hun basis en zijn thema's voor burgers en bedrijfsleven die een belangrijke rol spelen in maatschappelijk welbevinden.

Hierin spelen de 22.000 Brandweer Vrijwilligers een-niet-te-onderschatten rol. Deze groep gepassioneerde lokale burgers redden, blussen, bevrijden en helpen bij nacht en ontij in ca. 90 % van alle 441 gemeenten. Daarnaast vormen zij de ruggengraat van het groot-schalig optreden en de rampenbestrijding.

De komende raadsperiode wordt belangrijk voor deze groep, getuige op grote veranderingen die in gang gezet zijn (regionalisering en clustervorming) en nog zullen worden (verdere professionalisering). De belasting op deze groep zal nog verder toenemen. Aanmerkelijk zelfs, zo is onze verwachting.

Om die reden hebben wij als Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV) een publicatie samengesteld voor de politieke partijen die meedoen aan de gemeenteraadsverkiezingen van 2010. Deze publicatie, die voor u ligt, is vooral toegesneden op de Brandweer Vrijwilligers. Zoals reeds genoemd, staat deze groep onder stevige toenemende druk en daarmee de lokale brandweezorg tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten.

Voor de nieuwe gemeenteraden en politieke fracties is vooral ook dat laatste van groot belang. Juist in de komende raadsperiode waarin iedere euro twee keer omgedraaid moet worden (kredietcrisis en jarenlange na-ijleffecten), is naast toenemende druk op sociale samenhang (meer mensen van elkaar afhankelijk), ook maatschappelijke betaalbaarheid een onmiskenbaar onderdeel van de problematiek.

Wij verzoeken de politieke partijen daarom een paragraaf over Brandweer Vrijwilligers op te nemen in de lokale verkiezingsprogramma's en hierbij gebruik te maken van de feitelijke informatie uit deze publicatie. Aan de hand hiervan kunnen de partijen speerpunten formuleren en deze na de verkiezingen in de collegeprogramma's op laten nemen.

Uiteraard kan het zo zijn dat in uw gemeente en/of veiligheidsregio de zaken prima voor elkaar zijn. Wij hebben geen inzicht in iedere lokale situatie, maar de landelijke trends zijn duidelijk. Dit kunt u lezen in deze publicatie. Die negatieve trends worden wat ons betreft onmiddellijk doorbroken voordat deze zich mogelijk ook in uw gemeente en/of veiligheidsregio aandienen.

In de bijlage vindt u enkele recente artikelen die deze publicatie ondersteunen. Achtergronden en bredere kaders worden aangestipt waarbinnen u de in deze publicatie geschetste trends kunt plaatsen.

Tot slot. Al onze feitelijke gegevens zijn afkomstig van de CBS en de jaarlijkse Brandweerstatistieken. En ... mocht u vragen hebben, aarzelt u niet om ons te mailen, of te bellen. Wij zijn graag bereid om uw vragen te beantwoorden en u van aanvullende informatie te voorzien.

C. van Beek MCDm
Voorzitter

BRANDWEERLIEDEN TORENHOOG OP NUMMER 1

Brandweerlieden staan wereldwijd aan de top als het gaat om het vertrouwen van de bevolking, aldus marktonderzoeksinstituut GfK Custom Research T&D. Ook de Nederlandse Brandweer staat in deze ranglijst al jarenlang eenzaam aan de top! Dat is goud waard en mag niet weg lekken. Een verbazingwekkend verschil met alle negatieve publiciteit over de Brandweer van de afgelopen jaren.

In mei 2009 organiseerde de VBV haar eerste congres en stelde toen de jaarlijkse uitvindingsprijs in en de nominatie van de Brandweer Vrijwilliger van het jaar. Hans Mol (Vrijwillige Brandweer Putten) ontving de uitvindingsprijs 2009 voor het ontwerpen van een aanvalskrat voor hulpverlening. Joke Hamstra-Offringa (Vrijwillige Brandweer Drachten) werd gekozen als Brandweer Vrijwilliger 2009.

SAMENVATTING EN SPEERPUNTEN

Dat het niet goed gaat met het maatschappelijk instituut van Brandweer Vrijwilligers en hun taken is duidelijk. Dat is tegelijkertijd de uitdaging om deze ontwikkeling onmiddellijk om te buigen. Wij formuleren een 10-tal speerpunten voor in de verkiezingsprogramma's.

1. Aparte halfjaarlijkse bestuurlijke rapportage over Brandweer Vrijwilligers aan gemeenteraad.
2. Deze rapportage laten voorzien van een eigen visie van brandweerposten.
3. Aandacht, erkenning en waardering bij lokale bevolking vergroten waardoor een positiever beeld en grotere werfkracht ontstaat.
4. Onmiddellijke invloed en zeggenschap via lokale en regionale vrijwilligersraden op alles wat Brandweer Vrijwilligers direct raakt.
5. Onmiddellijk terugdringen verwerkingstijden Regionale Alarm Centrales door eenvoudiger procedures (sanering). Norm: 30 seconden.
6. Revitalisering 'vrije instroommodel' door betere ondersteuning met moderne ICT-systemen.
7. Brandweerposten zelf verantwoordelijk maken voor beschikbaarheid en opkomsttijden.
8. Werving en selectie beter organiseren en directer koppelen van wonen en werken in de verzorgingsgebieden van de kazernes.
9. Kazernes daar bouwen waar de brandrisico's liggen en waar de Brandweer Vrijwilligers wonen. In de bebouwde kommen dus.
10. Volledige vrijwaring van werkgevers, zelfstandigen en Brandweer Vrijwilligers van gevolgen van ongeval, beroepsziekte en beroepsaansprakelijkheid.

Actiedag Rechtspositie: op 18 november 2008 werd door de VBV een manifest aangeboden aan VNG en BZK. In mei 2009 werd ondanks dat een akkoord door het College van Arbeidszaken (VNG) met de vakbonden afgesloten dat getuigde van het ontbreken van enige kennis van zaken en een bezuiniging inhield.

LEESWIJZER

Deze brochure is zo opgesteld dat de lezer steeds op de rechterblad-zijde de tekst en de landelijke trends vindt en op de linkerbladzijde de daar bijhorende toelichting. Dat vergemakkelijkt het lezen en een juiste interpretatie.

In aansluiting op de kern van het onderwerp zijn er een aantal lan-delijke trends grafisch weergegeven die voor zichzelf spreken. Deze trends kunnen in uw gemeente en/of uw veiligheidsregio verschillen, zowel in negatieve zin als in positieve zin.

Naast de grafieken staat de toelichting weergegeven waarbij wij zo-veel mogelijk ons vakjargon hebben vermeden. Dat zal niet in alle gevallen zijn gelukt, echter daar waar nodig hebben wij het uitge-legd en nader toegelicht.

In de bijlage zijn enkele markante publicaties opgenomen die uw inzicht kunnen vergroten en de trends en ontwikkelingen voor de ko-mende raadsperiode in een breder kader plaatsten.

Nadrukkelijk zij nog gewezen op het feit dat deze brochure alleen gaat over de Brandweer Vrijwilligers die in ca. 90 % van alle gemeen-ten branden blussen, mens en dier redden, slachtoffers van ongeval-len bevrijden en optreden op en onder water.

In de samenvatting hebben wij alle relevante aspecten voor u nog eens bij elkaar gezet en, voor zover mogelijk, getracht de speerpun-ten voor de komende jaren aan te geven.

TOELICHTING BRANDWEER VRIJWILLIGERS IN VERKIEZINGS-PROGRAMMA 2010-2014

Branden en hulpverleningen zijn voor 95 % lokaal. Hulp voor de resterende 5 % kan nodig zijn en dient vooraf goed georganiseerd te worden. Niet alleen de hoeveelheid maar ook de kwaliteit van de aangeboden hulp dient gegarandeerd te worden. Door de verplichte wettelijke uitbesteding van de lokale brandweezorg aan veiligheidsregio's worden deze primair verantwoordelijk voor het beheer.

Brandweer Vrijwilligers: lokale burgers!

Recente studies en statistieken tonen aan dat het worden, zijn en blijven van Brandweer Vrijwilliger (m/v) stevig onder druk staat. De draagkracht en draaglast zijn sterk uit balans geraakt. Ook de ervaringen in het land tonen dit aan, hoewel dit van korps tot korps kan verschillen. Het opgaan in grootschalige organisaties zet invloed en zeggenschap over eigen vak, uitruk en rechtspositie verder onder druk. Bovendien is veel ballast in opleidingen, oefeningen, bijscholing en uitruk terecht gekomen en is de rechtsbescherming onvoldoende geregeld. De kern voor de Brandweer Vrijwilliger is de spoedeisende hulpverlening bij brand en ongevallen aan medeburgers. Daar gaan zij voor, mits het niet te gek wordt. De laatste 3 jaar zijn ca. 1000 (!) Brandweer Vrijwilligers meer uit- dan ingestroomd; maatschappelijk goud dat in sneltreinvaart wegloopt. De komende 4 jaar zullen er veel veranderingen plaats vinden die de brandweerorganisatie direct zullen raken en deze massale uitstroom kunnen versterken.

Positie

Nog geen 20 – 25 jaar geleden was het **1** gemeente met **1** kazerne. Nu wordt, na de herindelingsgolven, het **1** veiligheidsregio met **50-70** kazernes. Bij vermindering van het aantal veiligheidsregio's (reeds aangekondigd door de minister en landelijke politiek) loopt dit aantal kazernes per veiligheidsregio's nog verder op. Invloed en zeggenschap moeten teruggelanceerd worden in de vorm van Vrijwilligersraden (naar analogie van de WMO-raden), gekoppeld aan een eigen ondernemingsraad.

BRANDWEER VRIJWILLIGERS IN VERKIEZINGSPROGRAMMA GEMEENTEN 2010-2014

De gemeente is het eerste en enige overheidsloket dat direct contact heeft met de burger. Zij voert daarbij lokale veiligheidstaken uit voor burgers en bedrijfsleven. De gemeenten hebben het grootste belang bij blijvende inzet van de 22.000 Brandweer Vrijwilligers voor de spoedeisende brandweernoodhulp. Dat versterkt niet alleen de veiligheid maar ook de leefbaarheid en duurzaamheid van wonen, werken en recreëren.

Brandweer Vrijwilligers zijn lokale burgers!

Brandweer Vrijwilligers vormen een belangrijk onderdeel van lokale sociale samenhang in buurten, wijken, dorpen, landelijke gebieden en steden. Zij vormen een professioneel en tegelijkertijd, goedkoop en duurzaam netwerk voor de lokale veiligheid en de ruggengraat van de regionale rampenbestrijding. Deze duurzame vorm van burgerbetrokkenheid dient voor de toekomst versterkt te worden en de massale uitstroom gestopt (ca. 1000 in de laatste 3 jaar).

Lokale stimulering van werfkracht, beeldvorming en uitstraling zijn van onmisbaar belang. Waardering en erkenning onontbeerlijk en vrijwaring van gevolgen van taakuitoefening noodzakelijk.

Positie

In een groot aantal gemeenten blijven de Brandweer Vrijwilligers in dienst van de eigen gemeente. Andere gemeenten hebben besloten, of zullen besluiten tot regionalisering of district- cq. clustervorming. Hierbij is van groot belang dat de Brandweer Vrijwilligers een positie verkrijgen aan de voorkant van ontwikkelingen die hen raken. Draagvlak, betrokkenheid, invloed en zeggenschap zijn bepalend voor de snelheid waarmee de ontwikkelingen en uitvoering kunnen plaatsvinden. Brandweer Vrijwilligers zijn geen werknemers maar gepassioneerde burgers die, net als raadsleden naast hun hoofdberoep, een belangrijke overheidstaak uitvoeren.

Invloed en zeggenschap zijn van groot belang voor versterking en behoud van hen.

Organisatievorm

In verband met de opkomstproblemen overdag is de laatste jaren snel gegrepen naar organisatievormen die weliswaar de opkomst beter garandeerden echter de passie onder druk zette en de kosten sterk verhoogden. En dat terwijl nauwelijks naar oorzaken hiervan is gekeken. Er lijkt een reflex te zijn naar consignering, kazernering en herbezetting van beroepskazernes. Dit heeft een enorme verhoging van brutobezettingen met zich meegebracht. In sommige gemeenten zijn 70-80 vrijwilligers voor 'kazernering' nodig in plaats 15 vrijwilligers bij 'vrije instroom'. De personeelskosten stijgen daardoor minimaal met een factor 5. Wij pleiten voor een moderne aanpak van de 'vrije instroom' waarbij de kazernes zelf verantwoordelijk worden voor de garantie van de opkomst door ondersteuning met moderne ICT middelen en een scherper wervingsbeleid.

Geld

Geld is de sleutel naar invloed op de veiligheidsregio's die wettelijk in het verlengd lokaal bestuur georganiseerd zijn. Inhoudelijk spelen de Brandweer Vrijwilligers een belangrijke rol in de lokale brandweezorg en regionale rampenbestrijding. Het is bestuurlijk echter van groot belang dat de gemeenteraden 'waar voor hun geld' (burgers en bedrijfsleven) krijgen. Daarbij lijkt het meer dan verstandig, nu steeds meer taken naar een veiligheidsregio worden overgeheveld, om partijgewijs tot regionale politieke standpunten te komen.

Om te voorkomen dat er '25 ivoren torens met gouden dakgoten' ontstaan ten koste van de werkvloer, het werk op straat, op het water en in gebouwen, is het van eminent belang dat de gedachte van 'shared services centres' goed wordt ingevlochten binnen het verlengde lokale bestuur. De veiligheidsregio's zijn er vóór de gemeenten en niet andersom. Net zoals de vuilophaaldiensten: lagere prijs en hogere kwaliteit.

Organisatievorm

Het college, de burgemeester en de raad zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het brandweerwerk dat voor meer dan 95 % lokaal is: blussen van brand en hulpverlening bij ongevallen. Deze vorm van maatschappelijk betaalbare brandweezorg dient behouden en uitgebouwd te worden in het zogenaamde 'vrije instroommodel' (Brandweer Vrijwilligers worden gealarmeerd zonder verplichte aanwezigheid in verzorgingsgebied). Dit organisatie-model dient beter gefaciliteerd te worden waardoor de betrouwbaarheid sterk toeneemt.

De verantwoordelijkheid voor beschikbaarheid dient in dit model meer bij de brandweerposten zelf neergelegd en gefaciliteerd te worden met moderne ICT middelen. Hiermee wordt de belasting van de gezinnen en werkgevers niet verder verhoogd.

Geld

De geldstromen voor de lokale brandweezorg en regionale rampenbestrijding komen van twee kanten. Eén stroom voor de rampenbestrijding is afkomstig van het Rijk; de andere stroom voor lokale brandweezorg is afkomstig van de gemeenten. Beide stromen komen bij elkaar in de veiligheidsregio's. De regering heeft deze hybride financieringsvorm gekozen om de verantwoordelijkheid en betrokkenheid van de gemeenteraden voor de lokale brandweezorg te behouden en voor de regionale rampenbestrijding te verbeteren.

Deze financieringsvorm geeft raadsleden invloed, zeggenschap en keuzemogelijkheden op de inhoud van de regionale begrotingen, de tussentijdse 'buraps' en de kosteneffectiviteit van de ter beschikking gestelde middelen.

1. Uittocht Brandweer Vrijwilligers

Het aantal Brandweer Vrijwilligers neemt de laatste 3 jaar dramatisch af, ondanks allerlei veelbelovende studies en handreikingen vanuit het Ministerie van BZK. Maar deze hebben kennelijk niet het effect die zij volgens de Regering moeten hebben.

Er is nog geen onderzoek gedaan naar de reden van deze uitstroom, hoewel er al wel jarenlang voor gewaarschuwd wordt in tal van publicaties. Niet alleen dat er wellicht een tekort zou ontstaan door gebrek aan werfkracht maar ook voor vertrek, voor een uittocht. Al jaren verdwijnen er Brandweer Vrijwilligers bij tientallen, echter sinds 2006 met honderden per jaar tegelijk.

De vraag is welke oorzaken aan het vertrek ten grondslag liggen en op welke wijze de lege plaatsen worden ingevuld. Naar de oorzaken is geen grootschalig onderzoek verricht echter de VBV hoort dat men vertrekt omdat het gewoon niet leuk meer is. *Nog nooit eerder zijn de kazernes, het materieel en de oefeningen zo op orde geweest en toch, juist nu, vertrekken zij massaal.*

Is het de onnuttige belasting die maar blijft toenemen of wordt het langzamerhand onwerkbaar vanwege teveel regeltjes en papier? Is er teveel gezeur en weegt dat alles niet meer op tegen het avontuur en kameraadschap bij de uitruk en gezelligheid bij oefenen? Wij weten het ook niet precies maar dat het niet goed gaat, is duidelijk.

Een voorbeeld. In Zeeland is in 2008 een dekkingsplan gemaakt dat aantoonde dat de bezetting overdag onvoldoende was. Wat hierbij volledig ontbrak was een Plan van Aanpak om de 'overdagse' bezetting weer op peil te brengen. Zo lopen brandweerposten als vanzelf leeg en gaat de werfkracht verloren en het burgerbeeld stuk. Volgens moet er dan een oplossing komen van beroeps, eerst overdag en later in de 24-uursdienst. Zie hier een vicieuze cirkel die weliswaar door veel Zeeuwse gemeenten inmiddels doorbroken is echter wel aangeeft welke financiële, sociale en veiligheidsrisico's de lokale en regionale samenlevingen kunnen lopen.

16 SEPTEMBER 2008: KONINGIN BEATRIX IN HAAR TROONREDE OP 'PRINSJESDAG':

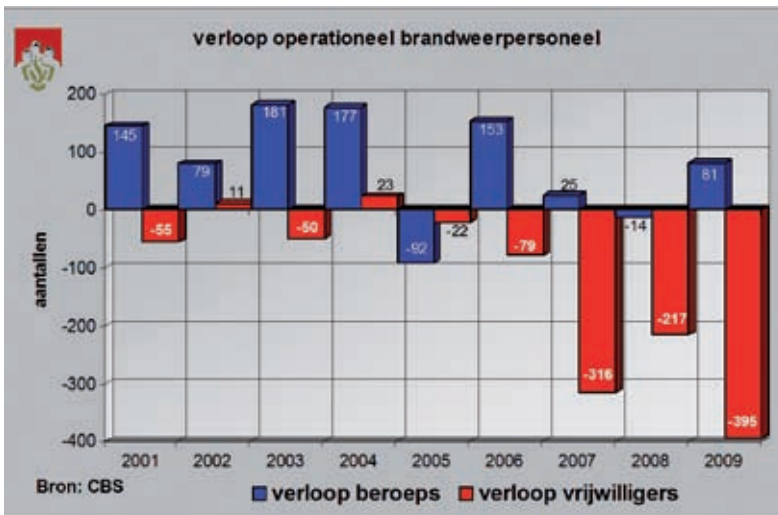
"De regering zet zich onverminderd in voor een grotere rol van vrijwilligers bij brandweer en politie."

5 BELANGRIJKE LANDELIJKE TRENDS LOKALE NOODHULP

Na de rampen van Enschede (2000) en Volendam (2001) is er veel veranderd. De brandweer staat sindsdien hoog op de lokale en landelijke bestuurlijke en politieke agenda. Die aandacht zou als vanzelf tot betere sturing en hogere kwaliteit moeten leiden. De landelijke trends geven helaas echter een ander beeld. Er worden hier 5 belangrijke landelijke trends getoond die de burger raken in de portemonnee en in de kwaliteit van de aangeboden noodhulp bij brand.

1. Uittocht Brandweer Vrijwilligers

Het aantal Brandweer Vrijwilligers neemt de laatste 3 jaar dramatisch af terwijl er allerlei studies en handreikingen vanuit het Ministerie van BZK hierover zijn. Echter deze hebben kennelijk niet het effect die zij volgens de Regering moeten hebben.

VRIJWILLIGHEID IN DE OPENBARE VEILIGHEID

"Wat op landelijk niveau ontbreekt, is een overkoepelend orgaan dat zich specifiek inzet voor de belangen van de Vrijwilliger." Aldus het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in haar publicatie van 1999 op pagina 57.

2. Aantal kazernes

Het aantal brandweerkazernes daalt langzaam. Een klein deel is gesloten als gevolg van de herindelingen van de vorige decennia. Dat neemt niet weg dat er ook kazernes ten onrechte gesloten zijn. Hoe dan ook, daardoor lopen opkomsttijden (onaanvaardbaar) op voor honderdduizenden burgers.

In de loop van 2007 hebben wij een inventariserende webenquête gehouden naar aanleiding van berichten over massale postsluitingen. In Zaanstad zou het gaan over om 12 vrijwilligerskazernes in één klap te sluiten en in Terneuzen zouden 3-5 kazernes op slot gaan. Daarvoor in de plaats zouden respectievelijk 2 en 1 kazerne met 24-uurs beroepspersoneel komen.

De uitkomsten van dit webonderzoek zijn getoetst aan de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Er waren 1053 brandweerposten per 1 januari 1995 en 1013 per 1 januari 2008. Een optelsom van openingen van nieuwe brandweerposten en sluitingen van andere.

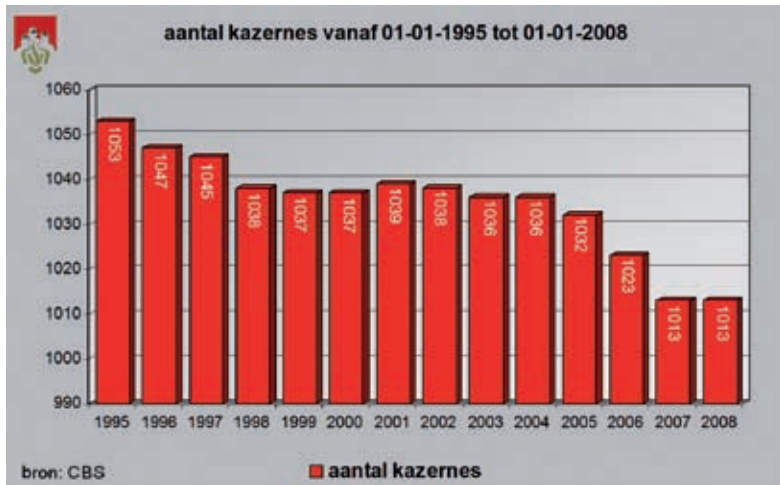
De conclusie was een daling van ca. 4 % van het aantal posten in ca. 10 jaar en nog eens ca. 4 % die bedreigd wordt, of is geweest. Daarbij komt dat 40 % van de daling in de laatste 3 jaar (19 brandweerposten) heeft plaatsgevonden. De consequenties voor de opkomsttijden en de rampenbestrijding (bezettingen van brandweercompagnieën) zijn niet in kaart gebracht.

Duidelijk is dat er een landelijke trend is ingezet waar niemand de regie over voert en sturing aan geeft. Daarbij komt dat er sprake is van twee rekenmodellen voor kazernespreiding die elkaar tegen kunnen spreken. Bij toepassing van model A moet brandweerkazerne B openblijven. Bij toepassing van model B kan kazerne B dicht.

Inmiddels heeft de minister dit probleem bij het Veiligheidsberaad neergelegd om tot één landelijke rekenmethodiek te komen en daar het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne (RIVM) bij in te schakelen. Dit gerenommeerde instituut heeft een uitstekend rekenmodel voor de landelijk spreiding voor ambulancezorg dat als basis kan dienen voor één rekenmodel en één landelijk dekkingsplan voor de brandweer tegen een fractie van de huidige kosten.

2. Daling aantal kazernes

Het aantal brandweerkazernes daalt langzaam. Een deel is gesloten als gevolg van de herindelingen in de vorige decennia. Dat neemt niet weg dat er ook kazernes ten onrechte gesloten zijn. Hoe dan ook, daardoor lopen opkomsttijden (onaanvaardbaar) op voor honderdduizenden burgers.

BELANGRIJKE PUBLICATIES OVER BRANDWEER VRIJWILLIGERS

- 1 Drs. E. Gijzen, "De vrijwillige brandweerman", Uitgeverij Verenigde Nederlandse Gemeenten, Den Haag, 1982.
- 2 "Brandweer en vrijwilligers", Den Haag, 1998.
- 3 Henk Geveke, et al, "Vrijwilligheid in de openbare veiligheid", Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Den Haag, 1999.
- 4 Bram van Dijk en Willemijn Roorda DSP-Groep, "Vinden en binden van vrijwilligers bij de brandweer", Ministerie van Binnenlandse Zake en Koninkrijksrelaties, Den Haag, 2005.
- 5 Gerrit Haverkamp, "Vuur als gemeenschappelijke vijand", Elsevier, Den Haag, 2005.

3. Opkomsttijden: als elke seconde telt!

De opkomsttijden lopen stevig op. Sluitingen van kazernes spelen daar landelijk gezien een beperkte rol in. Ook het effect van de verkeersremmende maatregelen is relatief gering in relatie tot de sterk gestegen verwerkingstijden van de Regionale Alarm Centrales (RAC).

Dat opkomsttijden oplopen in de registratiesystemen die de Brandweer hanteert, is juist. De vraag is echter waar de echte oorzaken daadwerkelijk liggen. Nu lijkt het beeld te ontstaan dat langere opkomsttijden vooral te wijten zouden zijn aan de beschikbaarheid van Brandweer Vrijwilligers overdag op doordeweekse werkdagen.

Er kunnen een veelheid van factoren ten grondslag liggen aan het sterk oplopen van de opkomsttijden in de afgelopen jaren. Introductie van nieuwe communicatiesystemen zoals C2000 spelen een rol hierbij en ook de veranderde manier van werken en doen. Een korte analyse van de onderdelen waaruit de opkomsttijden zijn opgebouwd geeft veel inzicht en dus ook handvaten waar de echte oplossingen gezocht moeten worden.

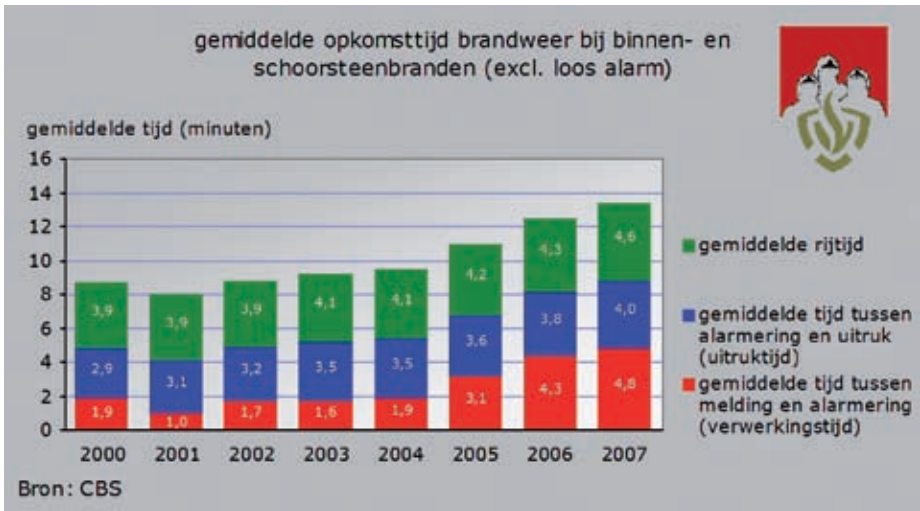
De toegenomen rijdtijd is vooral te wijten aan de verkeersremmende maatregelen en het voorzichtiger rijden met zwaailicht en sirene. Het laatste is het gevolg van de introductie van de Brancherichtlijn Optische en Geluidssignalen in 2002. Deze effecten zijn natuurlijk ook zichtbaar in de toegenomen uitruktijd. Immers de Brandweer Vrijwilligers moeten van huis, of van hun werk naar de kazerne diezelfde verkeersremmende maatregelen passeren en zijn ook op weg naar de kazerne voorzichtiger gaan rijden. Daarbij komt dat er ook brandweerkazernes verplaatst zijn naar de industrieterreinen waardoor de tijd naar de kazerne en weer de woonkern in langer wordt. Kortom de uitruktijd van Brandweer Vrijwilligers is landelijk gezien nauwelijks toegenomen.

Echter dit laat onverlet de vraag waar nu de kern van de olopende opkomsttijden ligt. Immers zonder een grondige kennis daarvan is het onmogelijk de juiste maatregelen te treffen. Uit de CBS Grafiek wordt duidelijk dat het hoofdaandeel ligt in de sterk toegenomen verwerkingstijd van de Regionale Alarm Centrales. Indien deze een melding, zoals in de VS, binnen één minuut zouden verwerken, is het probleem van de opkomsttijden zo goed als opgelost. Dan kunnen, in de meeste gevallen, duurdere consignatie- en slaapdiensten, kazernerijng met roosterfactoren van 5 en meer en 24-uursberoepsbezettingen achterwege blijven.

Dit laat uiteraard onverlet dat de ingezette maatregelen om de tijd zo kort mogelijk te houden met kracht doorgezet moeten worden. Te denken valt aan verkeersbeïnvloeding, scooters voor Brandweer Vrijwilligers, kazernes in de kernen van bebouwde kommen houden, wonen en werken beter koppelen, enzovoorts.

3. Oplopende opkomsttijden

De opkomsttijden lopen stevig op. Sluitingen van kazernes spelen daar landelijk gezien een beperkte rol in. Ook het effect van de verkeersremmende maatregelen is relatief in relatie tot de sterk gestegen verwerkingstijden van de Regionale Alarm Centrales (RAC).

4. Stijging kosten brandweezorg

De kosten voor de Brandweezorg zijn ruwweg verdubbeld in nauwelijks 10 jaar. Het grootste aandeel daarvan ligt in de stijging van kantoorpersoneel en de kosten voor personeel (oefenen, opleiden en bijscholen). Aan de vooravond van de regionalisering en clusterforming is de grote zorg dat in 25 veiligheidsregio's grote kantoren met veel personeel op afstand van de primaire processen op straat ontstaan die veel van de middelen op gaan slokken en die juist daar waar het werk echt plaatsvindt, onttrokken worden.

Dat de kosten gestegen zijn is logisch. De inhaalslag na de rampen in Enschede en Vollandam zorgde voor een versterking van het kantoorpersoneel voor preventie en bedrijfsvoering. Verdringing van Brandweer Vrijwilligers door beroepscollega's in dagdienst en de 24-uursdienst hebben hier ook hun steentje aan bijgedragen.

Uiteraard zijn er veel kazernes vernieuwd en is het achterstallig onderhoud op het gebied van materieel (tankautospuiten, blusuniformen, ademlucht apparatuur, enzovoorts) ingelopen echter deze kapitaalsintensieve investeringen drukken vanwege de lange afschrijvingstermijnen nauwelijks op de begrotingen. De toegenomen kosten voor het meer en beter opleiden en oefenen van het vrijwillig en beroepspersoneel nemen een middenpositie in.

In dit kostenoverzicht is ook de gemeentelijke bijdrage aan de veiligheidsregio's opgenomen. Uiteraard zijn hierin de afspraken tussen de VNG en BZK nog niet verwerkt over verhoging van het gemeentefonds (niet geormerkt) voor de verdere professionalisering van de functie OO&V waarbinnen de brandweer valt. Ook is in dit overzicht de jaarlijkse bijdrage van het Rijk aan de veiligheidsregio's, de zogenaamde Brede Doeluitkering Veiligheidsregio's niet opgenomen. Deze bijdrage stijgt van 70 miljoen Euro in 2008 tot 107 miljoen Euro in 2011.

4. Stijging kosten brandweezorg

De kosten voor de Brandweezorg zijn ruwweg verdubbeld in nog geen 10 jaar. Het grootste aandeel daarvan ligt in de stijging van kantoorpersoneel en de kosten voor personeel (bedrijfsvoering, oefenen, opleiden en bijscholen). Aan de vooravond van de regionalisering en clustervorming is de grote zorg dat in 25 veiligheidsregio's grote kantoren met veel personeel op afstand van de primaire processen op straat ontstaan die veel van de middelen op gaan slokken en juist daar waar het werk echt plaatsvindt, onttrokken zullen worden.

MOTIE VAN HET LID ANKER C.S.

Voorgesteld 26 september 2007

De Kamer, gehoord de beraadslaging, overwegende, dat de 23 000 brandweervrijwilligers belangrijke dragers zijn van het lokale veiligheidsbeleid;

overwegende, dat deze brandweervrijwilligers daarmee in de praktijk een uitstekend voorbeeld zijn van burgerbetrokkenheid die de kracht en de kwaliteit van de samenleving bepaalt;

is van mening, dat de nieuwe functie-indeling geen ongewenste effecten op de beschikbaarheid van die brandweervrijwilligers dient te hebben;

verzoekt de regering voor de begrotingsbehandeling BZK met een visie te komen op het behoud van de beschikbaarheid van brandweervrijwilligers en daartoe tevens concrete voorstellen te doen, en gaat over tot de orde van de dag.

Anker, Van der Staaij en Van Bochove

5. Bereikte belasting

De grenzen voor de Brandweer Vrijwilligers zijn bereikt. Dat blijkt wel uit de landelijke trends. Hoog tijd om dit tij te keren temeer daar het einde van de groei in belasting nog niet in zicht is. Niet zo moeilijk lijkt ons. In 1 of 2 jaar moet het mogelijk zijn om dit te doen.

Er is tot op heden geen grootschalig onderzoek gedaan naar de reden waarom men massaal vertrekt. Brandweer Vrijwilligers gaan voor hun passie namelijk het helpen van burgers in nood. Daar gaan zij hun leven lang voor en desondanks is de uittocht aan de gang.

Dat zij daarvoor verplichtingen hebben, was al nooit een issue, laat staan nu nog. In de Tweede Kamer werd daar recentelijk definitief een einde gemaakt aan deze bizarre discussie. Tijdens het debat over de wet op de veiligheidsregio's op 21 april 2009 startte het Kamerlid Jan Schinkelshoek het debat met de legendarische opmerking dat Vrijwilliger een 'geuzennaam' is voor de onmisbare kern van de Nederlandse Brandweer.

Kamerlid Ed Anker maakte het aan het einde van het debat af: "De term "Vrijwilliger" is door ons nooit als probleem gezien.... Het gaat om toegewijde mensen die dit werk vrijwillig doen. Het is voor hen geen werk. Het levert hen geen vast salaris op en zij willen in deze sector ook geen carrière maken. Natuurlijk willen ze zich ook ontwikkelen in dit vak, maar voorop staat voor hen toch dat ze dit voor de gemeenschap willen doen. Wat mij betreft houden wij het dan ook bij de term 'vrijwilliger'. Met 'parttime professionals' wordt het alleen maar ingewikkeld. Voor je het weet, heb je het over 'uitzendkrachten', en dat kan toch niet de bedoeling zijn".

Het debat over de naam is voorbij, voor de Tweede Kamer is deze naam ook on-opgeefbaar! Dit type mensen heeft er dus massaal genoeg van. En er komt nog meer namelijk de verandering van de brandweeropleidingen en oefeningen die, naar wij vrezen, het plezier en de sfeer nog verder gaan bederven. Oefenen op 5 commerciële oefenlocaties, hangt in de lucht, nieuwe opleidingen met een vracht ballast, registratie totdat je er 'gek van wordt' en examens die zo virtueel zijn geworden dat de werkelijkheid echt op mijlen afstand staat.

Is de uittocht het begin van het onbedoeld weglekken van dit maatschappelijk goud? Gaat het dezelfde weg als eerder de Vrijwillige Politie, die in 40 jaar gedecimeerd (van 12.000 naar 1000!) is en nu grote tekorten heeft? Eerst het kalf laten verdrinken en dan de put dempen?

5. Bereikte belasting

De grenzen voor de Brandweer Vrijwilligers zijn bereikt. Dat blijkt wel uit de landelijke trends. Hoog tijd om dit tij te keren temeer daar het einde van de groei in belasting nog niet in zicht is. Niet zo moeilijk lijkt ons. In 1 of 2 jaar moet het mogelijk zijn om dit te doen.

TOT SLOT

De Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV) doet een voorzet voor een paragraaf in de verkiezingsprogramma's. Vanuit het besef dat verbeteringen (helaas) altijd moeten worden aangestuurd door verslechtingen en dat bedreigingen tegelijkertijd kansen bieden. Zo zit onze wereld nu eenmaal, zeker in overheidsland, in elkaar. De tegenwoordige wereld van management en papier, van bureaucratie en regeltjes en van een 'verdrukt' vakmanschap in grootschaligheid.

De gemeenteraden zijn nu aan zet. Wij heffen in 2014 het glas met elkaar: "Meer dan 22.000 Brandweer Vrijwilligers, lagere opkomsttijden, hetzelfde aantal kazernes, meer gelegen bij de risico's, minder belasting, geen ballast en bloeiend vakmanschap, lagere kosten en een uitstekende werfkracht en beeld van Brandweer Vrijwilligers en eigen verantwoordelijkheid in het 'vrije instroommodel'". Wij gaan u helpen als u ervoor gaat!

2008: MINISTER TER HORST IN DE ERKENNINGSBRIEF VBV:

"De inzet van een voldoende aantal gemotiveerde en gekwalificeerde vrijwilligers is onontbeerlijk voor een adequate bestrijding van branden, rampen en andere calamiteiten.

Goede belangenvertegenwoordiging van en betrokkenheid bij vrijwilligers binnen de brandweer leidt tot snellere acceptatie van veranderingen en bevordert verdere professionalisering en kwaliteitsverbetering."

Roemer Boogaard, directeur KNRM:

'Investeer in de kracht van vrijwillige hulpverleners'

Een convenant tussen de Koninklijke Nederlandse Reddingmaatschappij (KNRM), de Kustwacht en de veiligheidsregio's beoogt de afstemming tussen de nautische hulpverlening en de hulpverlening op het land te verbeteren. 'Een goede stap naar betere samenwerking', vindt Roemer Boogaard, directeur van de KNRM. Hij heeft professionaliteit en kwaliteit hoog in het vaandel van zijn organisatie staan, maar ziet professionaliteit niet als synoniem voor 'beroepsdienst'.

Boogaard: 'In onze organisatie zijn de beroepsmedewerkers in dienst van de vrijwilligers. In mijn ogen is het essentieel dat overheid en samenleving bij het organiseren van de hulpverlening en rampenbestrijding niet vluchten in professionaliteit in de zin van betaalde krachten, maar maximaal investeren in de kracht van professioneel opgeleide vrijwilligers.' De KNRM is een vrijwilligersorganisatie bij uitstek. Eilfhonderd vrijwilligers staan met zeventig snelle reddingboten vanaf 42 stations dag en nacht paraat om in actie te komen bij onheil op Noord- en Waddenzee, het IJsselmeer en de Zeeuwse en Zuidhollandse stromen. Op het eerste gezicht is de KNRM een vreemde eend in de bijt van de rampen- en incidentenbestrijding. Bestuurders op de wal beschouwden de stoere zeebonken op hun over de golftoppen scherende reddingboten nog wel eens als een 'vrijwilligersclub' die ver afstond van de professionele rampenbestrijding, maar dat beeld is snel aan het veranderen. Gesteund door de Wet veiligheidsregio's en het samenwerkingsproject 'Waterrand' groeit de KNRM in zijn rol als structurele en erkende crisisbeheersingspartner voor de landpartners.

Publiek-privaat convenant

'De meerwaarde van het convenant, dat we met de Kustwacht en 16 veiligheidsregio's gaan sluiten, is dat we de veiligheidsbesturen een helder overzicht kunnen bieden van het takenpakket dat wij voor hen op zee en de grote binnenwateren kunnen realiseren', aldus Boogaard. 'De overheid heeft de wettelijke taak mensen te redden uit gevaarlijke situaties, ook op de Noordzee, de Waddenzee, het IJsselmeer en de grote Zeeuwse en Zuidhollandse binnenwateren. De realiteit is dat brandweer, GHOR en politie daarvoor nauwelijks adequate middelen en kennis hebben. Voor ons is 'Search and Rescue', redding op het water, core-business. Het convenant stelt ons in staat om onze statutaire doelstelling, het sluitend partnersnetwerk uit te voeren. Die positie is voor een private organisatie niet altijd vanzelfsprekend. Uiteindelijk is onze rol

formeel nergens wettelijk verankerd. Er is geen KNRM-wet, zoals er wel wetten zijn voor brandweer, politie en GHOR. De Wet op de veiligheidsregio's zegt wel dat de veiligheidsregio's gestructureerde werkspraken moeten maken met landelijke ketenpartners. Daar zijn wij er één van. De convenanten zijn een prima instrument om die gestructureerde samenwerking gestalte te geven.'

'Uiteindelijk is onze rol formeel nergens wettelijk verankerd'

Lessen Dakotaramp

In de afstemming tussen water- en landpartijen was veel winst te behalen, zo bleek in september 1996, toen een historische Dakota met 32 passagiers tijdens een rondvlucht boven de Waddenzee neerstortte tussen Wieringen en Texel. Het onderzoek achteraf maakte duidelijk dat de bestuurlijke en operationele bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de betrokken instanties beter moesten worden vastgelegd en dat de nautische search and rescue taken en de rampenbestrijdingstaken op de wal beter op elkaar afgestemd dienden te worden. 'Sindsdien hebben we een enorme sprong voorwaarts gemaakt', gaat Boogaard verder. 'Samenwerkingsregelingen zijn herzien en aangescherpt en worden nu ingebed in de convenanten die het resultaat zijn van de inspanningen van het project Waterrand. Ook het multidisciplinair oefenen op het water heeft de afgelopen jaren een enorme vlucht genomen. Er is bij alle partners in de hulpverleningsketen op en rond het water een groter besef ontstaan van het belang van een geïsoleerde samenwerking tussen de water- en de landpartijen. En een beter inzicht in wat de KNRM als private reddingsorganisatie kan betekenen. Niet alleen voor incidentele reddingen van individuele watersporters of kleine

groepen slachtoffers van ongevallen op zee, maar ook bij grotere calamiteiten zoals de crash van een vliegtuig in de kustzone of een brand of ongeval op een veerboot.'

Georganiseerde improvisatie

De Veiligheidsregio Noord-Holland-Noord heeft eind 2008 als eerste regio het covenant met de Kustwacht en de KNRM getekend. Boogaard verwacht dat de overige 15 regio's in het verzorgingsgebied van zijn organisatie in de loop van dit jaar zullen volgen. Hij ziet de covenanten als een goed houvast voor het borgen van de samenwerkings- en prestatieafspraken, maar waarschuwt er wel voor dat ze niet mogen leiden tot topzware regel- en procedurendrang.

'Een van de gevaren in de crisisbeheersingsorganisatie is dat we alles willen dichttimmeren in sluitende plannen, procedures en protocollen. Juist bij de hulpverlening op zee is het belangrijk ruimte te geven aan wat ik noem georganiseerde improvisatie. We zijn op zee niet alleen afhankelijk van ons eigen kunnen en onze eigen capaciteit, maar ook van hulp van derden en van de mate van zelfredzaamheid aan boord van schepen. In feite vormen de SAR-diensten een vangnet voor situaties waarin scheepsbemanningen of recreanten zichzelf of met hulp van ontriggende schepen niet meer kunnen redden. Ook is een situatie in de praktijk vrijwel altijd anders dan de papieren werkelijkheid van plannen en procedures en zijn we voor onze operationele prestaties sterk afhankelijk van de exacte locatie van een incident en van de weersituatie. Het maakt groot verschil of je een grote groep passagiers moet redden of evacueren vanaf een passagiersschip drie kilometer voor de kust bij helder weer en kalme zee of 20 kilometer buitengaats bij slecht zicht, 's nachts en bij windkracht 8.'

Wat kan de KNRM nu eigenlijk precies met zijn capaciteit aan mensen, kennis en middelen? In tegenstelling tot op het land is er voor de hulpverlening op zee nog geen harde 'zorgnorm', maar er is wel een norm in de maak. Boogaard: 'Omdat er tot dusver geen wettelijke zorgnormen zijn voor de te leveren reddingsprestaties, hebben we als organisatie zelf een zorgnorm vastgesteld. Die houdt in dat we binnen een straal van tien nautische mijlen uit de kust met onze beschikbare kustcapaciteit binnen een uur driehonderd mensen moeten kunnen evacueren van een groot zeeschip en bij een afstand van dertig mijl en binnen twee uur zeshonderd mensen. Maar dan spreken we wel over ideale omstandigheden. Momenteel is bij het ministerie van Verkeer en Waterstaat een "Nota maritieme hulpverlening" in voorbereiding, waarin voor een groot aantal voorzienbare situaties, gebaseerd op onderzoeken naar relevante incidenten wereldwijd, zorgnormen voor Search and Rescue worden voorgesteld. Zo'n gevalideerde zorgnorm is wel belangrijk als houvast ter voorbereiding op onze uitvoerende taken. Als reddingsorganisatie vinden we het belangrijk om helder naar onze omgeving te communiceren wat we kunnen, maar ook wat we niet kunnen.'

Gelet op het gemotiveerde en getrainde vrijwilligerskorps en de state of the art reddingboten waarover de KNRM beschikt, lijkt de KNRM als privaat gefinancierde reddingsorganisatie in een luxe positie te verkeren. Dat neemt niet weg dat directeur Roemer Boogaard altijd alert blijft op verbetermogelijkheden en voortdurend zoekt naar kansen om zijn organisatie verder te versterken. Vrijwilligersmanagement is een van zijn belangrijkste stokpaardjes: 'Met alleen snelle boten redden we het niet. Ons kapitaal zijn de uitvoerende vrijwilligers, die dag en nacht paraat staan voor de

medemensen in nood op zee. Landelijk is er een sterke drang naar professionalisering of veiligheids- en hulpverleningsgebied en daarbij wordt professionaliteit nog wel eens synoniem beschouwd voor 'beroepsdienst'. Daar moeten we voor oppassen. Vrijwilligers vormen deuggangraat van de Nederlandse rampenbestrijding. Maar tegelijk is de beschikbaarheid van gemotiveerde vrijwilligers al lang geen vanzelfsprekendheid meer; dat merken wij ook. Ons

'Gevaar in de crisisbeheersingsorganisatie is dat we alles willen dichttimmeren in sluitende procedures en protocollen'

beleid is er daarom op gericht om onze vrijwilligers maximaal te faciliteren, zodat ze hun onmisbare rol duurzaam en flexibel kunnen blijven vervullen. De KNRM beschikt slechts over een klein kern beroepskrachten, maar die staat geheel ten dienste van de vrijwilligers. Zij verzorgen het materieel, de uitrusting, opleiding en training, zodat de vrijwilligers datgene kunnen blijven doen waar zij goed in zijn. Er zit ontzettend veel potentieel in die mensen; motivatie, hulpvaardigheid, menslievendheid, vakkennis en verbondenheid met hun omgeving. Die kracht moeten we maximaal benutten. We moeten mensen blijven aanspreken om zich als vrijwilliger in te zetten voor hun medemensen, maar dan moeten we ze als samenleving ook de ruimte bieden om hun kracht flexibel te ontplooiën door ze maximaal te ondersteunen. Dat blijft voor de toekomst onze grootste uitdaging.'

Auteur >> Rob Jastrzebski
Fotoграф >> Rogier ten Hocken

Artikel uit "Magazine nationale veiligheid en crisisbeheersing", december 2008

Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers: 'oppoetsen dat goud...'

Waar gaat het in deze bijdrage *niet* over? Niet over dat vrijwilligheid, vrijblijvendheid zou betekenen. Niet over parttime-professionals. Niet over blijvende vakbekwaamheid. Niet over regionalisering die kennelijk nodig is om generaal een leger te bezorgen, kennelijk ook noodzakelijk om brandweervrijwilligers overdag in een ander verzorgingsgebied uit te laten rukken. Niet over bevoogding van volwassen brandweervrijwilligers die met twee benen in middenin de maatschappij staan en niet over de communicatie, als een soort haarlemerolie.

Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers VBV

Dat zijn geen 'issues' voor de 22.000 brandweervrijwilligers. Alsof zij al niet decennia weten dat er naast rechten, ook plichten zijn. Alsof zij uit zichzelf niet vakbekwaam willen blijven. Alsof zij het niet verbazend vinden dat regionalisering noodzakelijk is om legers te vormen voor de ene ramp in de 25 jaar. Alsof er al niet velen zijn die inmiddels overdag uitrukken elders. Alsof brandweervrijwilligers kleine kinderen zijn. En... alsof het toverwoord "communicatie" hen zal behouden.

Nee, wij gaan het hier hebben over de brandweervrijwilliger voor het leven. Over zomaar enkele zaken van papier, management en bureaucratie, over de grenzen in een afrekencultuur waar een duiker recentelijk een verdachte werd van zijn eigen bijna-ongeval. Over die man, of die vrouw die naast zijn of haar hoofdberoep, een passie heeft voor hulpverlening aan medeburgers bij brand of beknelning. Over kameraadschap tijdens de uitruk, de inzet en het oefenen, trainen en bijscholen voor het moment dat...!! En gezelligheid, want 66k dat vervult een levensbehoefte.

Eerst een stukje historie. De brandweervrijwilligers vervullen al sinds eeuwen vitale rollen in de samenleving van kleine woonkernen, dorpen, stadswijken en (landelijke) gebieden. Versterking veiligheid en leefbaarheid. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) voerde al in 1982 een onderzoek uit naar vrijwilligheid en kwam tot de conclusie: "behoud kleinschaligheid en kameraadschap, vermijd bureaucratie, zorg voor korte lijnen naar het gemeentebestuur en plaatselijke bevolking...". Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) liet in 1998 en 1999 studies verrichten naar het vrijwilligerschap. Ten slotte verschijnt in 2005 het rapport *Vinden en binden van vrijwilligers*.

Telkens dezelfde thematiek: "Wat drijft de brandweervrijwilligers en hoe ondersteunen wij die innerlijke kernprocessen?" Gerrit Haverkamp ten slotte, doet in

2005 de laatste duit in het zakje met zijn proefschrift *Vuur als gemeenschappelijke vijand*. Haverkamp constateert dat een belangrijke kerntaak van de overheid wordt overgelaten aan brandweervrijwilligers. "Bij nacht en ontij gaan de vrijwilligers de (on)vrijwillige confrontatie aan met risico's van brand, ongevallen, gevaarlijke stoffen en terreur: zelfs de confrontatie met leven en dood. Er ontstaat daardoor", aldus Haverkamp, "een wederkerigheid: namelijk het ontvangen van 'incentives' (sociale waardering, erkenning en het verrichten van spannend en avontuurlijk werk). Het vrijwilligerschap is daardoor intrinsiek stabiel en duurzaam."

Voor het leven gegrepen, ook als je naar hen luistert. Waar zitten dan de uitdagingen voor dit maatschappelijke instituut dat onvergelijkbaar is met werknemer-

Vrijwilligers brandweerkorps gemeente Zwartewaterland

partimerschap? Een korte blik op andere grootschalige organisaties zoals onderwijs, zorg en politie waarin toenemende mate een tegenstelling groeit tussen management en werkvloer. Terecht gekomen in een afrekencultuur binnen een voortgaande maatschappelijke juridisering (ik heb het niet over verantwoordings afleggen) worden werknemers zo langzamerhand gek van papier en bureaucratie dat veel lijkt op 'indekken' terwijl dat nauwelijks nog iets met vakmanschap te maken heeft. Dat gaat niet goed komen als dát over brandweervrijwilligers wordt uitgestort. Daarbij komt dat er niemand is die de parlementaire enquête in het onderwijs (waar de leerling zijn docent niet meer kent en omgekeerd), van het patiëntenmanagement en de politie (waar zo ongeveer de helft van het personeel op kantoor zit)? Overigens als wij de laatste maanden goed opletten, lijkt het erop of de grootschaligheid ook nog eens bijna failliet gaat. Als dat nu het voorwoord van de brandweervrijwilligers is, dan gaan zij nog wat meemaken.

Verantwoordelijkheid nemen

O ja... en dan die onderzoeken naar fouten en missers. Recentelijk was er een bijna-ongeval bij een duikinzet ergens in ons land. Los van de inzet was daarbij een dodelijk slachtoffer te betreuren. Een duiker moest een noodopstijging doen van 10 meter en kwam de laatste meter in echte nood en al proestend en hoestend boven. Een nacht ter observatie in ziekenhuis en gelukkig weer gezond naar huis. Gemeld aan de bevoegde instanties en binnen een paar dagen was de duiker verdachte van zijn eigen bijna-ongeval. Resultaat: inschakeling advocaat, geen oorzaak gevonden, papierwinkel op orde en duikploeg nog steeds buiten dienst. Nog even en niemand durft meer de verantwoordelijkheid te nemen om te handelen voordat er allerlei papieren protocollen zijn afgewerkt. Moeten wij straks onze vakbekwaamheid ook nog onder water bewijzen? Of zoals onlangs een burgemeester wanhopig dan maar een takendiscussie opstart. Dit soort ontwikkelingen is fruikend voor vakmanschap en bestuurlijk leiderschap.

Kritische noten

Tel daarbij op een "aantal waarom's" die de passie van de brandweervrijwilligers verder onnodig onder druk zetten. Waarom worden er nog steeds in korpsen vitale en gezonde 55-jarigen naar huis gestuurd? Waarom een taak-specifieke conditietest introduceren (forse extra belasting en hogere kosten) terwijl dit binnen de reguliere oefeningen en eigen verantwoordelijkheid voor gezondheid veel beter en goedkoper kan? Waarom de economisch gedreven ontwikkeling van 4 man op een 1ste lijns tankautospuut terwijl iedere weldenkend brandweerman/vrouw weet dat dit levensgevaarlijk voor de burger is, en voor henzelf? Waarom zijn er twee rekenmodellen voor kazernespreiding

Op eigen kracht en met eigen gezag

in ons landje die verschillende uitslagen kunnen geven en zo aan de basis staan van een verschraving van de brandweezorg voor burgers op economische gronden? Waarom wordt er al jarenlang geaccepteerd dat meer dan 1/3 van de uitrukken loos is (52.000 van de 163.000 uitrukken in 2007 voor niets!)? Geen wonder toch dat werkgevers afhaken. Niet om dat ene oliespoor, of een keer per jaar het vangen van een paar paarden op de weg. Kunnen wij niet gewoon stoppen met uitrukken naar die 'automaatjes'?

Deze opsomming van ontwikkelingen vormen tegelijkertijd de grote uitdagingen die de mogelijkheid biedt om het goud van de samenleving op te poetsen en weer te laten glinsteren. Oppoetsen van de (soms) eigengerede en eigentijdse brandweervrijwilligers en het door ontwikkelen van deze eigenschappen. Dat kan niet anders dan waardevolle bijdragen gaan leveren aan ontwikkeling van hun prachtige vak van mensen redden, branden blussen, bevrijden op het land en uit het water. Gedreven door passie, getrokken door kameraadschap en betrokken op de noodhulp aan burgers.

Juist nu je overal hoort dat Nederland niet zonder brandweervrijwilligers kan, zou je mogen verwachten dat zij weer centraal komen te staan. Daar waar de brandweervrijwilliger aanzien geniet in de gemeenschap en zij niet lastig gevallen worden met onnutte of overbodige formaliteiten, staan belastbaarheid en beschikbaarheid niet of nauwelijks ter discussie. Commandanten en bestuurders moeten deze randvoorwaarden in stand houden en niet vervallen in makkelijke oplossingen, uitstercenario's en maatschappelijk onbetaalbare 24-uursbezettingen die geen enkele bijdrage leveren aan de sociale binding, de cohesie in verzorgingsgebieden.

Als Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers hebben wij in onze visie en missie een andere keuze gemaakt: "brandweervrijwilligers verzorgen de uitruk, tenzij". Wij gaan voor dat goud. Dat gaan wij met hen, die 22.000 brandweervrijwilligers, uitwerken. De eerste producten zijn er al zoals het manifest "Een sterke brandweer, vraagt een sterke basis" en bijvoorbeeld een eigen onderzoek naar postsluitingen en rekenmodellen voor kazernespreiding. Met elkaar naar een krachtige basis voor de lokale brandweezorg, regionale rampenbestrijding en landelijke crisisbeheersing. Op eigen kracht en met eigen gezag. Met hen, over hen!

Cees van Beek MCDM

voorzitter Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV)

De Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers heeft de volgende publicaties uitgegeven:

- Nummer 1 "Een veilig Besluit?" Juni 2008
- Nummer 2 "Een sterke Brandweer vraagt een sterke basis " November 2008
- Nummer 3 "Model Rechtspositie Regeling" April 2009
- Nummer 4 "Brandweer vrijwilligers: Passie met een gouden rand" Augustus 2009

Deze publicaties zijn gratis te downloaden op onze website:
www.brandweervrijwilligers.nl

*De Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers (VBV) stelt zich tot doel de belangen van de ca. 22.000 Brandweer Vrijwilligers in Nederland te behartigen. De ontwikkeling van het brandweervak staat daarbij centraal. Het behoud van deze mooie vorm van lokale burgerbetrokkenheid en rechtshpositionele onderwerpen zijn daarnaast onderwerpen waar de Vakvereniging zich voor inzet. Meer informatie:
www.brandweervrijwilligers.nl.*